

***GEWOSST,
WÉI!***

**E BLÉCK OP
D'LËTZEBUERGER ORTHOGRAPHIE!**

LE GOUVERNEMENT
DU GRAND-DUCHÉ DE LUXEMBOURG
Ministère de l'Éducation nationale,
de l'Enfance et de la Jeunesse

LËTZEBUERGESH SCHREIWEN

A véierzéng Kapitele gëtt d'Schreifweis vum Lëtzebuergesch erkläert, éischer exemplaresch wéi mat Reegelen. Zilpublikum si Leit, déi Lëtzebuergesch schwätzen an déi sech an d'Schreiwe wëllen aschaffen. Et ass och virausgesat, datt si Däitsch a Franséisch kënnen.

An all Kapitel sti fir d'éischt e puer Sätz als Beispill, déi de Problem vum Kapitel illustréieren, an och eng kuerz Erklärung. Dono kënnst e prinzipiellen Iwwerbléck iwwert déi verschidden Aspekter vum Kapitel, an och iwwert déi wichtegst Reegelen.

Deen heiten Outil, fir Lëtzebuergesch léieren ze schreiwen, ass konzipéiert, zesummegeallt an erausbruecht vum Service de Coordination de la Recherche et de l'Innovation pédagogiques et technologiques (SCRIPT) vum Ministère de l'Éducation nationale, de l'Enfance et de la Jeunesse.

W E S S D E W É I ?

S | C | H | R | E | I | W | E | N .lu

VIRWUERT

D'Lëtzebuerger Sprooch ass an eisem Alldag iwwerall ze fannen; net nëmmen an der mëndlecher, mä och an der schrëftlecher Kommunikatioun. Mir hunn eng flott a lieweg Sprooch a mir kënnen zu Recht houfreg drop sinn. Besonnesch eis Schrëftsprooch ass an de leschte fofzëng Joer duerch d'Opkomme vun neien Technologien an den digitale Medien nach méi wichteg an eisem Alldag ginn. Et ass selbstverständlech, datt mir op Lëtzebuerger gesch kommunizéieren.

Beim Schreiwe vun SMSen erwëschen ech mech awer selwer heefeg beim Iwwerleeën, wéi dann elo dëst oder dat Wuert geschriwwen gëtt. Allgemeng mierken ech, datt de Wonsch an de Wëllen an der Gesellschaft, fir korrekt Lëtzebuerger gesch schreiwen ze kënnen an ze léieren, an der Lescht staark gewuess ass an ëffentlech ëmmer méi heefeg gefuerdert gëtt. D'Kommunikatioun op Lëtzebuerger gesch ass net méi just reduzéiert op de private Beräich, mee och am berufflechen, formellen Alldag gëtt eis Nationalsprooch ëmmer méi wichteg – sief et fir eng E-Mail un de Chef oder en offizielle Brëf un eng staatlech Institutioun.

Net jiddereen, dee Lëtzebuerger gesch wëll schreiwe léieren, fënnt awer och d'Zäit, fir reegelméisseg an e Cours goen ze kënnen. Aus deem Grond hu mir am Educatiouns-ministère dës Outilen ausgeschafft, fir jiddwer Interesséierten ze motivéieren, sech mat eiser Rechtschreiwung ze beschäftegen. Et gouf op eng flott a méi innovativ Manéier probéiert, fir eist Reegelwierk verständlech opzebereeden; esouwuel digital wéi och a Form vun enger Broschür. Fir donieft och eise kulturelle Patrimoine anzebannen, goufen traditionell Riedensarten a bekannten Zitater ausgewielt, déi d'Reegelen op eng flott an authentesch Aart a Weis verdäitlechen.

Ech wënschen Iech alleguerde ganz vill Spaass beim Entdecken oder beim Opfrësche vun eiser lëtzebuerger Orthographie.

Claude Meisch

Minister fir Educatioun, Kanner a Jugend

IWWERBLÉCK

01

VOKALER A, I, O, U

S. 06

02

EE & É

S. 08

03

É, Ê, E, Ä & Ö

S. 10

04

DIPHTHONGEN

S. 12

05

**I, U ODER Ä
VIRUN ENDEM R**

S. 16

06

**B↔P, D↔T, W↔F, G↔K,
S↔SS, Z↔TZ**

S. 18

D'TRADITIONELL RIEDENSAARTEN AUS:

* Pol Tusch. Verhonziklopedi. Editeur: P. Tusch (1995)

* Alain Atten. De Sproochmates I an II. Editions Schortgen (2010, 2013)

* „Lëscht vun de lëtzebuergeresche Spréchwierder“ op <https://lb.wikipedia.org>

07

G, GG, CH, J, SCH

S. 20

08

N-REEGEL

S. 22

09

**SCHREIFWEIS
VUN DE VERBEN**

S. 24

11

**IMPARFAIT &
CONDITIONNEL**

S. 28

10

**VERBEN, DÉI
SECH GLÄICHEN**

S. 26

12

**FRANSÉISCH
WIERDER**

S. 30

13

**PLURAL VU
FRANSÉISCHE
WIERDER**

S. 32

14

APOSTROPH

S. 34

SCHREIWEN.LU

D'VOKALER A, I, O, U

BEISPILLER

Mir haten op d'Mannst **aacht** Kanner am A gehal.
Um Ufank hunn d'Tute gutt gehal.

Kriibsen a vill Fritte sinn däi Liiblingsiessen.

De Bop klotert op den doten Da**aach** a moosst emol
op der Kopp den Drot vum Telefon.

De Vokal <a>, <i>, <o>, <u> gëtt **duebel** geschriwwen,
wann e laang geschwat ass viru méi Konsonanten.

An en anere Fäll gëtt de Vokal <a>, <i>, <o>, <u>
eemol geschriwwen.

D'PRINZIPIEN

**DU SCHAFFS OCH LÉIWER
MAT DE KËNNBAKEN EWÉI
MAT DEN HÄNN. ***

Wann de Vokal <a>, <i>, <o>, <u> viru méi Konsonante laang
geschwat gëtt, da muss de Vokal duebel geschriwwen ginn:

*aacht, Kriibs, Gaass (däitsch: Gasse), kaalt Wieder,
Daach (däitsch: Dach), Piisch, hie moolt, ootmen, du tuuts*

Soss gëtt de Vokal <a>, <i>, <o>, <u> nëmmen eemol geschriwwen:

virun engem oder kengem Konsonant gëtt de Vokal laang geschwat:
*Bop, kloteren, Tut, mir haten, kal, A, Stad, Kaz, Dag (däitsch: Tag),
Glas, siwen, schif, ni, blo, molen, du otems, tuten*

viru méi Konsonante gëtt de Vokal kuerz geschwat:
Fritten, gutt, vill, Batz, Ball, kill, Monni, futti, Haff, Schmadd

Et gëtt meeschtens keen <h> geholl, fir ze verlängeren:

Ram, Drot, Walen, Walsonndeg

Just bei verschiddene Wieder aus dem Däitsche bleift en:

Föhn, Bühn, Kühler

aa

EEN AF MÉCHT DER HONNERT*

Et gëtt keen <ie> geholl fir e laangen <i>, mee en <i> oder en <ii>:
Liiblingsladder, Zil

Just bei däitsche Wierder mat <ier> bleift och deen <ier>:
Nieren, schmieren, Regierung

**HIEN ASS E VULL
FIR D'KAZ. ***

Bei zesummegegate Wierder ginn d'Deeler eenzel gekuckt:
Alstad, Molstonn

En eventuelle Fouen-s (den <s>, deen d'Deeler vun engem zesummegegate
Wuert verbënnt) gëtt net gezielt, fir de Vokal ze verduebeln:
dagsiwwer, Spidolsplang

Déi Reegelen zielen och fir <ä>, <ö>, <ü>:
üben, geüübt, prägen, geprägt, blöd, de Blöödsten

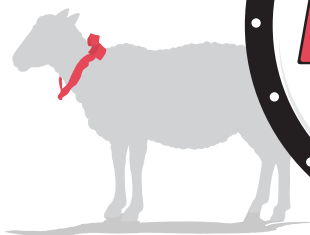
⚡ AUSNAMEN:

Bei ville kuerze Wierder gëtt de Vokal kuerz geschwat,
obschonns nëmmen ee Konsonant hannendru steet:
*an, am, him, op, ob, um, vum, net, dem,
der, des, es, en, et, mat*

Dat ass och esou bei Virsilben:
an-, ëm-, ver-, on-, op-, zer-

A bei importéierte Wierder:
Bus, Job, Chip

**AN D'KANNER LOOSSEN
HIRE KAFFI STON,**

DEN EE AN DEN É

BEISPILLER

Een déckt **Ee** läit um **Wee**. Ech **lee**ën zwe**ee** gréng **Ee**ër op **dee** Steen.

Ech ziele féx meng Fanger vun **eent** bis zéng.

Zu **Eech** an zu Dummeldeng **steet ee** bei all Ge**lee**ën**heet** am Stau.

E laangen e-Laut: **ëmmer <ee>**.

Wann en drëtten, onbetounen <e> derbäi kënnt: **<eeë> oder <ëee>**.

De kuerze betounen e-Laut: <é>

**DAT ELO ASS
D'SEECHE VUN DER
ROUDER GEES. ***

D'PRINZIPIEN

E laangen e-Laut gëtt ëmmer mat <ee> geschriwwen:

Reen, et reent, seelen, meeschtens, Feeler, hie geet fort, Heemecht

⚡ AUSNAM:

international gebrauchte Wieder:

egal, Meter, Dezember, Theater, konkret, Trema

Wann en drëtten, onbetounen <e> derbäikënnt,
da kritt deen en Trema drop:

Jeeër, gëeegent, leeën, gëelzt, Pompjeeën, eeneeëg

**DEEN EE MÉCHT D'FAXEN,
DEEN ANER KRITT
D'STREET. ***

**HIE FREET SECH, WIEN
DOHEEM D'BOX UNHUET. ***

De kuerze betounten e-Laut wéi bei "déck" oder "Gléck"
gëtt <é> geschriwwen, virun <ng>, <nk>, <ch>, <ck>, <x>:
bécken, déck, strécken, Schwéngchen, hie mécht, hie séngt, zéng, féx

⚡ AUSNAMEN:

Pronomen an Uertsnumm, oder net betount:

ech, mech, dech, sech, meng, deng, seng, Bartreng, Houseker, Musek

eeeë

AN ELO SÉIER

D'KEESS

OP AN D'KLACKEN
ERAUS!

ANDY BAUSCH.
TROUBLEMAKER. 1988

DEN É, Ë, E, Ä AN Ö

BEISPILLER

Ech flécken der deng Lächer an der Box,
awer d'Flecke kënne mer net ewech wäschen.

Streck mer meng Hiemer, awer net meng gestreckte greng Strämp,
a mesch dat net an der Waschmaschinn!

D'Schäffe setzen an der Gemeng zesummen
a schwätzen iwwert dest an dat.

<ë> den ö-Laut, ganz kuerz a betount,

<e> kuerz an onbetount, oder oppen,
oder bei Pronomen (ech, mech, meng),
oder a kuerze Wierder

<ä> kuerz an oppen, kënnt vun engem Wuert
mat <a/ä> oder <o/ö> hier

<é> kuerz a betount, virun <ng>, <nk>, <ch>, <ck>, <x>

D'PRINZIPIEN

**D'KÄTT ASS NET VUN
DER HECK GEPLÉCKT. ***

E kuerzen an oppenen e-Laut gëtt <e> geschriwwen;
blechen, Eck, enk, kleng, Steng, strecken, e frechen lesel, hell, steppen

Et gëtt awer <ä> geschriwwen, wann d'Wuert vun <a>, <ä>, <o> oder <ö>
hier kënnt, oder virun engem <r>:

*Frächen, kappen, Läpp, Häll, Träpplek (vun Trap), Pännchen,
Käschten, tässelen, Schäffchen, Stär, gär, är,*

E kuerze betounten ö-Laut gëtt mat <ë> geschriwwen, souguer wann
am Däitschen en <ö> steet; onbetount gëtt <e> geschriwwen:
*kennen, fëschen, dësen, mëll, Wëllem, kënneg, Kënnercher,
rëselen, ëffentlech, fërderen, ëm (däitsch: um)*

**DEE GESÄIT D'MÄNNERCHER;
HUET EN SE NACH ALL? EN
ASS VUM LÄMMES GEBASS. ***

**D'GELD GËTT EEN EWECH,
D'DOMMHEET BEHÄLT EEN. ***

⚡ **AUSNAM:**

kuerz Wieder, z. B:

net, et, es, en, se, ze, em (däitsch: ihm)

Virun <ng>, <nk>, <ch>, <ck>, <x> steet dee betounten <é>:

kléngen, strécken, Stéck, flénk, hie mécht Blénkerten a Béchsen an

Virun anere Konsonantengruppen a speziell virum <sch> steet en <ë> oder en <e> oder en <ä>, mee ni en <é>:

*eppes mëschen, Meschen an den Hoer, e Feier läschen,
lëschtég sinn, leschte Freiden*

Den <ö> steet just bei Wieder aus dem Däitschen,
wou en och am Lëtzebuergesche laang geschwat gëtt:

blöd, Föhn

**WA MIR FUTTBALL SPILLEN
HÄLT KEEN ONS DE BASS**

**DÉI ÉISCHT ZÉNG MINUTTEN
GI MIR SCHONN DRUN, DA GI MIR LASS**

11 : 0

COLETTE A FERNAND.
D'FUTTBALLSLIDD. 1967

D'DIPHTHONGEN

**HIEN HUET ENG MAT DER
BROUTSCHÉISS.***

BEISPILLER

D'Wourecht läit an eise Wierder.

D'Käizercher fänken haut de Moien e Koup Mais.

Ech gesinn hien heiandsdo. Hie wunnt an enger Häipchen,
déi ass net esou héich wéi d'Haiser niewendrun.

<äi>, <éi>, <ei>, <ai>, <au>, <oi> sinn Diphthongen (Duebellauter),
<ou>, <ue> an <ie> meeschtens och, awer net ëmmer.
Den <ai> kënnt vun <au>.

OU

D'PRINZIPIEN

**PÄERD, DÉI AM MEESCHTE
STRUEWELN, ZÉIEN AM
MANNSTEN.***

<ei> wéi bei hei:

deier, Eil (däitsch: Eule), leieren, Gewei, leien, Meis (däitsch: Meise)

<ai> steet just bei Wierder, déi vun <au> hierkommen,
oder awer vum däitschen oder vum franséischen <ai>:

Lais, Haiser, Gebai, Mais (däitsch: Mäuse, Mais), Pai

<äi> wéi Wäin

Däiweil, Äis, Käil, Bäich, Bläi, mäi Wäin, hie läit, Mäifel

<éi> wéi Béier

Déier, Éil (däitsch: Aal), léieren, wéi, léien, Méi

<au> wéi Fauscht a wéi Laun

Auer, Daum, Drauf, klauen, sauer, haut
Bauch, Fauscht, Haut, lauschteren

<ou> wéi bei Kou,

Bouf, Brout, Kou, Schoul, wou

Mee a franséische Wierder gëtt den <ou> wéi en <u> geschwat:

Coupé, Clou, Coup

**BLO A ROUT
ASS BAUEREMOUD.***

<oi> als Diphthong steet just bei <Moien>, soss stinn <eu>, <äu>, <ue>:
lëtzebuergesch, euphoresch, Europa, äusseren, enttäuscht.

A franséische Wierder gëtt <oi> wéi am Franséische geschwat:
Trottoir, Besoin

<ie> ass meeschtens en Diphthong, ni e laangen <i>:
Biedem, Lieder, Briet, zielen (däitsch: zählen)

<ie> gëtt heiansdo getrennt geschwat:
Plien

<ue> ass meeschtens en Diphthong:
Buedem, muelen, Ueleg, fueren,

<ue> gëtt heiansdo getrennt geschwat:
Suen

<ae>, <oe> si keng Duebellauter, mä si gi getrennt geschwat;
boer, Fraen, kloen, knaen

**ELO HUNN ECH JO KEE
 ROUDEN A KEE WÄISSE MÉI
 AN DER TÄSCH. ***

äi

ECH SINN E GROUSSEN HEXEMEESCHTER

WELL WANN ECH HOKES-POKES SON...

WEISS DE WEIT
S|C|H|R|E|I|W|E|N^{lu}

REEGEL 8/15

Um Enn vun engem Wuert gëtt en **a** oder **na** geschriwwen, wann dat Wuert hannendru mat engem Vokal oder mat **n, d, t, z, h** ufänkt. Soss gewinlech net.

DICKS (EDMOND DE LA FONTAINE),
D'NUMM SÉISS ODER DE GEESCHT, 1856

LE COORDONNATEUR
DU COORDONNATEUR DE LA LANGUE
LÉTEXTEUR DE LA LANGUE
LÉTEXTEUR DE LA LANGUE

AN ELO SÉIER

D'KEESS

OP AN D'KLACKEN ERAUS!

WEISS DE WEIT
S|C|H|R|E|I|W|E|N^{lu}

REEGEL 2/15

De laangen e-Laut gëtt ëmmer **ae** geschriwwen.
Onafhängeg dovun, wéi vill Konsonanten hannendru kommen.

ANDY BAUSCH,
TROUBLEMAKER, 1988

LE COORDONNATEUR
DU COORDONNATEUR DE LA LANGUE
LÉTEXTEUR DE LA LANGUE
LÉTEXTEUR DE LA LANGUE

AN D'KANNER LOOSSEN
HIRE KAFFI STON,

FIR DEENE SCHÉINEN
HÄMMEL

NOZEGON

WEISS DE WEIT
S|C|H|R|E|I|W|E|N^{lu}

REEGEL 1/15

D'Vokaler **a, e, i, o** ginn an engem Wuert **amuel** geschriwwen, wa se laang geschaut sinn an hannendru een oder kee Konsonant steet.
Viru méi Konsonante ginn dës Vokaler entweder **imuel** geschriwwen, wa se laang geschaut sinn oder eenzel geschriwwen, wa se kuerz geschaut sinn.

MICHEL LENTZ,
D'SCHUEBERHEISS, GRASSY AN HERSCHE 1873

LE COORDONNATEUR
DU COORDONNATEUR DE LA LANGUE
LÉTEXTEUR DE LA LANGUE
LÉTEXTEUR DE LA LANGUE

ET GËTT

DÄI

LËTZEBUERG AN ET GËTT

MÄINT

LOOSS ET GUTT SINN, JIDDERENGEM

SÄINT

WEISS DE WEIT
S|C|H|R|E|I|W|E|N^{lu}

REEGEL 4/15

Typesch fir d'Lëtzebuergesch si seng Diphthongen:
ai, ei, oi, ou, au, au, ou, oi.

SERGE TONNAR,
GCK SI LËTZEBUERG, 2013

LE COORDONNATEUR
DU COORDONNATEUR DE LA LANGUE
LÉTEXTEUR DE LA LANGUE
LÉTEXTEUR DE LA LANGUE

WA MIR FUTTBALL SPILLEN
HÄLT KEEN ONS DE BASS

DÉI ÉISCHT Z'ENG MINUTTEN
GI MIR SCHONN DRUN, DA GI MIR LASS

11:0

WEES DE WEIT?

S|C|H|R|E|I|W|E|N^{du}

REEGEL 3/15

De betounten e steet viiun ng, nk, ch, ck, x.

COLETTE A FERNAND.
D'FUTTBALLSLUD, 1967

LE COORDONNATEUR
DU COORDONNATEUR DE LA LANGUE
ALPHABETIQUE DE LA LANGUE
ALPHABETIQUE DE LA LANGUE

E
FLIGER
ASS EN
AVION
A
MOI EN
HEESCHT
BONJOUR

WEES DE WEIT?

S|C|H|R|E|I|W|E|N^{du}

REEGEL 12/15

Déi *franzéisch* *Wieder* sinn énnerschdich gutt an d'Lëtzebuergesch integréiert.
Verschidde franséisch *Wieder* ginn *tel quel* *hewer*, mee d'Substantive gi *graus* geschriwwen.

DÉPPEËËSSER.
D'GELD RESSERT D'WELT, 2012

LE COORDONNATEUR
DU COORDONNATEUR DE LA LANGUE
ALPHABETIQUE DE LA LANGUE
ALPHABETIQUE DE LA LANGUE

FISSCHEN
FISSCHEN
ECH HUNN NÄISCHT Z'ESSEN
FISSCHEN
FISSCHEN
ECH MUSS DECH FRIESSEN

WEES DE WEIT?

S|C|H|R|E|I|W|E|N^{du}

REEGEL 6/15

Déi däätsch *as*, *ß*, *th* an *e* ginn am Lëtzebuergesch *ss* geschriwwen.

DICKS (EDMOND DE LA FONTAINE).
DE WELLESCHEN AN DE FRIESCHEN, ALLERHAND VOM DICKS, 1903

LE COORDONNATEUR
DU COORDONNATEUR DE LA LANGUE
ALPHABETIQUE DE LA LANGUE
ALPHABETIQUE DE LA LANGUE

OB
N^{IK}
ODER
NET
GUART
ODER
GAART
M^{UAR}
ODER
MUER
OB
BIC
ODER
STËFT
K^{UART}
ODER
KAART
W^{UAR}
ODER
WUER

WEES DE WEIT?

S|C|H|R|E|I|W|E|N^{du}

NET FIR ALLES GËTT ET ENG REEGEL!

D'Orthographie bezitt sech ëmmer op eng Standardvariant,
wat awer net heescht, datt regional an dialektal Variante verluer solle goen.

DE LÄB.
DIALEKTER, 2013

LE COORDONNATEUR
DU COORDONNATEUR DE LA LANGUE
ALPHABETIQUE DE LA LANGUE
ALPHABETIQUE DE LA LANGUE

DEN I, U ODER Ä VIRUN ENGEM R

BEISPILLER

De **W**iert gëtt mir eng Birendrëpp.

Am Mier wier et mir **wier**klech, fir ze **fä**erten.

Du **wä**erts är Zär dach net zouspärn!

Ären **Tu**erm ass eng **Spur** ze **kuerz** an **Ä**ert Gefier
net hell genuch beliicht mat deene **Bir**en.

E **Pä**erd an e Bier sti virum Sprangbur.

u

**Den <ä>, <i> oder <u> kréien en <e> derbäi,
wann hannendrun en <r> plus nach e Konsonant stinn.**

Virun dem <r> ouni en anere Konsonant steet den <ä> eleng.

Den <i> an <u> sti just dann eleng,
wann am Däitschen <ir> oder <ur> steet
a bei <vir> a <fir> (däitsch: vor, für),
soss kréien se och do en <e> derbäi.

**MIR GEET ENG
SPÄICHERLICHT
OP. ***

D'PRINZIPIEN

Virun engem <r> plus en anere Konsonant kritt den <ä>, <i> oder <u>
en <e> derbäi:

äert Kand, hiert Meedchen, wiert lech, Kierch, Wuerm, Uerteel, Iertum

Dobäi gëtt fir <ier> an <uer> dat däitscht Schrëftbild gekuckt:

Wierder (däitsch: Wörter), Wieder (däitsch: Wetter), Hierscht, Fierschter, Tuerm

Virun engem <r> ouni en anere Konsonant steet den <ä> eleng:

äre Jong, Här, Kär, Päre

**DU BASS EMOL DE STRACK
NET WÄERT, FIR DECH
OPHÄNKEN ZE GOEN. ***

Virun engem <r> ouni en anere Konsonant steet den <i> oder <u> eleng, wann dat am Däitschen esou ass. Den <i> oder <u> virun engem <r> ouni en anere Konsonant kritt en <e> derbäi, wann en am Däitschen net mat <i> oder <u> plus engem <r> do steet.

*dir (däitsch: dir, ihr), Dir (däitsch: Sie), dier (däitsch: dürr), Dier (däitsch: Tür),
mir (däitsch: mir, wir), Mier (däitsch: Meer, Mähre),
hir (däitsch: ihr), hier (däitsch: her),
Bir (däitsch: Birne), Bier (däitsch: Bär, Beere, Bahre),
ir (däitsch: irr), ier (däitsch: ehe), iren (däitsch: irren), ieren (däitsch: etwa),
Bur (däitsch: Brunnen), Buer (däitsch: Bohrer, Born),
Spuren (däitsch: Spuren), spueren (däitsch: sparen),
ureg (däitsch: urig), uereg (däitsch: arg),
Tur (däitsch: Turm), Wuer (däitsch: Ware), muer (däitsch: morgen)*

⚡ AUSNAM:

vir (däitsch: vor), fir (däitsch: für)

Bei zesummegegate Wieder ginn d'Deeler eenzel gekuckt:

lerwee, Ursaach, Urmensch

Mee: Uerteel (net zesummegegate)

**HATT GESÄIT AUS
WÉI ENG OFGELECKTE
BOTTERSCHMIER. ***

B↔P, D↔T, W↔F, G↔K, S↔SS, Z↔TZ

BEISPILLER

De Bouf gëtt dem Schmadd eng gutt Drauf; dat ass léif.
D'**Bouwe** si léiwer de **gudden Drauwen** nogelaf.

Et ass der **Kaz** schlecht, si **motzt** a muss **katzen**.

De Fuuss an de Léiw setzen um Wues.

De Wuess leeft mer op de Fouss.

**DAT MÉCHT DER KAZ
KEE BOCKEL. ***

 oder <p>, <d> oder <t>, <w> oder <f>, <g> oder <k>:
wéi am Däitschen.

Wann et dat Wuert esou am Däitschen net gëtt,
ass et <p>, <t>, <k>, <f>.

Wann et awer , <d>, <g>, <w> geschwat gëtt,
da schreift een et och esou.

<z> gëtt **no engem laange Vokal geschriwwen**,
<tz> **nom kuerze Vokal**.

En däitschen <ss>, <ß>, <chs>, <z> gëtt am
Lëtzebuergeschen en <ss>.

D'PRINZIPIEN

Mir huelen dat däitscht Schrëftbild.

*brav, Léiw (däitsch: Löwe), Dag (däitsch: Tag), Mount (däitsch: Monat),
Mound (däitsch: Mond), Doud (däitsch: Tod), dout (däitsch: tot),
ob (däitsch: ob), Schmëdd, Haff*

⚡ AUSNAM:

Stad (däitsch: Stadt)

**DO KRITT EEN
DEN DUXALL
GESTÉBST. ***

Wann dat däitscht Schrëftbild ganz anescht ass,
schreiwe mer <p>, <t>, <f>, <k>:

léif (däitsch: lieb), Koup, dat, datt, op (däitsch: auf)

⚡ AUSNAM:

dir sidd

**EN HÉIERT D'GRAS
WUESSEN. ***

Wann de Konsonant d'Aussprooch ännert, wiessele mer d'Schreifweis:

*Blutt, bluddeg, Brëif, Bréiwer, schreiwen, schreif, hie schreift, Keess,
Keesen, Präis, Präisser, e léift Meedchen, e léiwe Jong*

En einfachen <z> kënnt nom laange Vokal, en <tz> no engem kuerze Vokal:

*Kaz (däitsch: Katze), katzen (däitsch: kotzen), motzen, Plaz, platzen, sëtzen,
Apelbatz, Mutz, duzen*

Den däitschen <ss>, <ß>, <chs>, <z> gëtt am Lëtzebuergeschen en <ss>:

*Weess, Uess, Fuuss, Fouss, Wuess (däitsch: Wachs), Taass, naass, Faass,
Gaass (däitsch: Gasse), Mooss (däitsch: Maß), fläisseg, wuessen, loossen*

De mëllen <s> gëtt net verduebelt, och net wann de Vokal virdu kuerz ass:

Musel, Quisel

Den einfachen <s> kann och schaarf geschwat ginn:

*Hues, Kéis, Präis, Bus (d'Uertschaft Bous),
Wues (däitsch: Wiese), Ris, Gas (däitsch: Gas)*

Bei <Bus> (d'Gefier) gëtt den <u> kuerz geschwat.

**FISSCHEN
FISSCHEN**

ECH HUNN NÄISCHT Z'IESSEN

**FISSCHEN
FISSCHEN**

ECH MUSS DECH FRIESSEN

DICKS (EDMOND DE LA FONTAINE).

DE WËLLEFCHEN AN DE FISSCHEN. ALLERHAND VUM DICKS. 1903

DE G, GG, CH, J, SCH

BEISPILLER

Huele mer de **Fliger** oder den **Zuch** fir eisen Aus**fluch**?

Huel **endlech** dee **Spigel** ewech, e gesäit **bëlleg** aus
an e **mécht** aus mir e Klautjen.

Allerhellge ginn ech mat der Familljen op **Nanzeg**;
do ass et **frëndlech** an **heemeleg** a **gemittlech**,
an de **Kleeschen** ass och schonns do.

Du kanns net **heemlech** meng Bréiwer liesen a mer **Ligen** erzielen.
Da's eng **schlecht** **Gewunnecht**.

D'Pompjeeën hunn den **Ausbroch** vum Feier **verfollegt**
an dunn eng Waassermauer **geluecht**.

<g> oder <ch>: wéi am Däitschen,
ausser bei Zuch, genuch, Fluch, geluecht

Franséisch <-ier>, <-ille>, <-illet> gött <-jen> oder <-jee>

**Bei typesch lëtzebuergesche Wierder kënnt en <ch>,
an och beim Diminutiv.**

D'PRINZIPIEN

Wann am Däitschen <g> steet an am Lëtzebuergeschen <r> oder <j>
geschwat gött, kënnt och am Lëtzebuergeschen e <g>:

*Kugel, Spigel, Vugel, Vigel, Bierger, Dugend, Ligen, logéieren, Allerhellgen,
Dag <Tag>, deeglech, dagsiwwer*

De <g> an den <ch> stinn ewéi am Däitschen, och wann am
Lëtzebuergeschen nach Buschtawen drugehaang ginn:

*wéineg, sëlleg, vëlleg, zwanzeg, follegen, siedegen, Priedegt, gepriedegt,
verfollegt, en heemelegen Owend (däitsch: heimelig), en heemlegt Déier,
en heemleche Geste (däitsch: heimlich), Daach (däitsch: Dach),
Lach, Lächer, lächerlech*

⚡ AUSNAM:

Wann um Enn vum Wuert de Vokal betount ass, da kënnt en <ch>:
Zuch, Fluch, genuch, Krich, ewech

**ET SINN DER VILL, DÉI
ËMMER SCHAFFEN, AN
DACH NI FÄERDEG GINN. ***

Bei engem typesch lëtzebuergesche Wuert steet <ch>:
Heemecht, Uelzecht, Gewunnecht

Bei engem onregelméisseg Participe passé steet <-cht>:
leeën, geluecht; denken, geduecht; bréngen, bruecht

E <gg> gëtt et just bei Wieder, déi mer domat aus anere Sproochen
iwwerhuelen:
Bagger, Bugger, schmuggelen

De <j> gëtt op verschidde Manéieren ausgeschwat:
1. *Jick, Jippelchen*
2. *Januar, Jonk*
3. *grujeleg, vijenzeg*

E <-jen> oder <-jee> kënn vum franséischen <-ier>, <-ille> oder <-illet>:
*Familljen, Klautjen (franséisch: cloutier), Pompjee, Fripijen (franséisch: fripier),
Giischtjen (franséisch: guichetier)*

E <-chen> ass en Diminutiv
Këndchen, Männchen, Kleeschen, e bësschen, Schäffchen

Mir bleiwe beim verduebelte Konsonant, wann esou eng Endung
derbäikënn:
Allerhellgen, Dällchen, hallwer

De <j> gëtt bei e puer Wieder vun <ch> oder <sch> ofgeleet:
eng Piisch, vill Pijen; héich, en héije Bierg; dat Viischt, vijenzeg

<sch> ass meescht ee Laut wéi am Däitschen, mee heiansdo ginn den <s>
an den <ch> getrennt geschwat:
Fiisschen, e bësschen, Haischen, Kleeschen

Fir den däitschen <-ng> hu mer dacks zwou Varianten, <-ng> oder <-nk>:
Empfang oder Empfank, Gesang oder Gesank, jong oder jonk, Hang oder Hank

**WANN EN AF AN E SPIGEL
KUCKT, KA KEEN APOSTEL
ERAUSKUCKEN. ***

gg

D'N-REEGEL

BEISPILLER

Deene Leit gi vill Sue verluer,
wa mir hinnen da kee Bréif kënne schreiwe fir se z'informéierenn.
Deene Jongen hu mer Suen **u**gebuedenn; wann déi se dann zrëckginnn,
brauche se keen Zëns ze bezuelenn.

Den <n> oder <nn> um Schluss vum Wuert gëtt just geschriwwen,
wann en och gesot gëtt, d. h. **virun engem Vokal** oder
virun n-d-t-z-h oder viru Punkt a Komma.

D'PRINZIPIEN

Den <n> oder <nn> um Enn vum Wuert gëtt geschriwwen virun engem Vokal,
virun <n>, <d>, <t>, <z>, <h> a viru Sazzechen:

*den alen Änder, den décken Yves, deen aneren Apel; mäin A;
den Numm, en Déier, den Tunn, en hallwen Teller, mäin Hummer
dann awer ginn all d'Jongen an den ieweschte Sall; ech wëll kënne liese léieren;
wëssen, kënne, wëllen; wann ech wëll, da kann ech*

Déi englesch Buschtawen <j> an <c> am Ufank vum Wuert ginn
dacks wéi [dsch] oder [ts] geschwat, da bleift den <n> oder <nn>:
en Job fannen, en Cent ausginn

Soss gëtt den <n> oder <nn> um Enn vum Wuert gewéinlech net geschriwwen:
Virun deenen anere Konsonante fält den <n> ewech:

*de Virumm, e Kallef, de Marc, e grouse Becher, de Jean fannen, siwe Frang,
mäi Bic, de léiwe Jean-Paul, de klenge Franz, deene meeschte Pijen, mäi Been;
da gi vill Jongen a Veräiner; wa Kanner wëlle lisen, da léiere se gutt;
se si geschwë fäerdeg*

**DEE MAT DE GROUSSEN HËNN
WËLLT PISSE GOEN, MUSS D'BEEN
HÉICH OPHIEWEN.. ***

NN

Den <n> oder <nn> um Enn vu Substantiven oder Nimm
gëtt awer geschriwwen a fält net ënnert d'n-Reegel:

*d'Reunioun gëtt gehal, ech hu mer de Kënn raséiert, d'Léierin gesinn,
d'Maschinn flécken, an Ungarn reesen*

⚡ AUSNAM:

wann hannen <-äin> oder <-en> steet, dann zielt d'n-Reegel,
da fält den <n> awer ewech:

de Wäi gëtt gedronk, d'Meedche ka muer de Moie kommen, a Spuenie reesen

Den <nn> um Enn vu verschiddene kuerzen Adjektiver
gëtt ëmmer geschriwwen:

déi blann Sai, déi ronn Bäich, ech sinn dënn ginn

Den <n> oder <nn> um Enn vum Wuert ka geschriwwen ginn,
muss awer net, virun <säin>, <si>, <se>, <sech> oder <seng>:

si gi(nn) sech net, ech hu(nn) se gesinn, dem Wäi(n) säi sëffegen Aroma

Bei zesummegeesate Wieder gëllen déiselwecht Reegelen:

Wäikinnegin, Kënnstoppelen

DICKS (EDMOND DE LA FONTAINE).
D'MUMM SÉISS ODER DE GEESCHT, 1856

**ECH
SINN E
GROSSEN
HEXEMEESCHTER**

WELL WANN ECH HOKES-POKES SON...

D'SCHREIFWEIS VUN DE VERBEN

BEISPILLER

Ech ire mech net, du **iers** dech.

De Fliger, dee lant, kënt vu Paräis.

Ech **ootmen** déif a **molen**, hien otemt déif a **moolt**.

D'Verbforme respektéieren d'Reegel **vun der Verduebelung vum Vokal viru méi Konsonanten**, d'Reegel vum <i>, <u>, <ä> virum <r> an d'Reegel vum Konsonant um Enn vum Wuert.

D'PRINZIPIEN

D'Verbforme baséieren op der Infinitiv-Form, mee si respektéiere prioritär

- d'Reegel vun der Verduebelung viru méi Konsonanten;
- d'Reegel vum <i>, <u>, <ä> virum <r>;
- d'Reegel vum Konsonant um Enn vum Wuert:
<t>, <p> oder <f>, ausser bei: dir sidd

**DU SCHLÉIS DRAN
EWÉI D'SAU AN DE
WEESSBRÄI. ***

hunn:

ech hunn
du hues
hien huet
ech hu gehat

sinn:

ech sinn
du bass
hien ass
ech si gewiescht

halen:

ech halen
du häls
hien hält
ech hu gehalen

wëllen:

ech wëll
du wëlls
hie wëllt
mir wëllen
ech hu gewollt

landen:

ech landen
du lants
hie lant
ech si gelangt

leeden:

ech leeden
du leets
hie leet,
ech hu geleet

ootmen:

ech ootmen
du otems
hien otemt
ech hu geotemt

molen:

ech molen
du mools
hie moolt
ech hu gemoolt

trieden:

ech trieden
du trëts
hien trëtt
ech hu getrueden

iren:

ech ire mech
du iers dech
hien iert sech
ech hu mech geiert

goen:

ech ginn
du gees
hie geet
ech si gaang

ginn:

ech ginn
du gëss
hie gëtt
ech hu ginn

wëssen:

ech weess
du weess
hie weess
ech hu gewosst

wuessen:

ech wuessen
du wiiss
hie wiisst
ech si gewuess

**HIE LËISST SECH
NET HUELEN.***

VERBEN, DÉI SECH GLÄICHEN

BEISPILLER

Ech **ginn** akafen a **ginn** dir dann e Stéck Schockela.

Hie **freet** sech op den Theater a **freet sech**, wéini datt et ugeet.

Wann dee Bouf virun esou **seet**, da **seet** säi Papp him wat gelift.

Hien **zielt**, datt hie seng Kanner gutt **zillt** an dobäi op eng gesond Educatioun **ziilt**.

Da **setzt** iech, a passt op, datt der gutt **sëtz**.

Vill Verbforme klénge oder schreiwen sech d'selwecht oder bal d'selwecht; just de Kontext erlaabt et, se z'ënnerscheeden.

D'PRINZIPIEN

Am Lëtzebuergesche kënn et dacks vir, datt verschidde Verben déiselwecht oder bal déiselwecht Formen hunn, déi ee just duerch de Kontext ënnerscheet kritt:

*goen: ech ginn, du gees, hie geet, ech si gaang
ginn: ech ginn, du gëss, hie gëtt, ech hu ginn*

*spannen: ech spannen, du spënns, hie spënnt, ech hu gesponnen
spanen: ech spanen, du spaans, hie spaant, ech hu gespaant*

*falen: ech falen, du fäls, hie fält, ech si gefall
falen: ech falen, du faals, hie faalt, ech hu gefaalt*

*halen: ech halen, du häls, hien hält, ech hu gehalen
huelen: ech huelen, du hëls, hien hëlt, ech hu geholl*

**WAT DE BAUER NET
KENNT, DAT FRËSST
EN NET. ***

**KËNNS DE NET HAUT,
DA KËNNS DE MUER. ***

kennen: ech kennen, du kenns, hie kennt, ech hu kannt
kënnen: ech kann, du kanns, hie kann, ech hu konnt
kommen: ech kommen, du kënns, hie kënnt, ech si komm

soen: ech soen, du sees, hie seet, ech hu gesot
seeën: ech seeën, du sees, hie seet, ech hu geseet

sech froen: ech froe mech, du frees dech, hie freet sech, ech hu mech gefrot
sech freeën: ech freeë mech, du frees dech, hie freet sech, ech hu mech gefreet

leien: ech leien, du läis, hie läit, ech louch, ech loung (ech hu geleeën)
léien: ech léien, du litts, hie litt, ech hu gelunn
leeën: ech leeën, du lees, hie leet, ech hu geluecht

leeden: ech leeden, du leets, hie leet, mir leeden, dir leet, si leeden,
ech hu geleet
leiden: ech leiden, du leits, hie leit, mir leiden, dir leit, si leiden, ech hu geleit
leiden: ech léiden, du léits, hie léit, mir léiden, dir léit, si léiden, ech hu geléit

(sech) setzen: ech setzen, du setz, hie setzt, ech hu (mech) gesat
sëtzen: ech sëtzen, du sëtzt, hie sëtzt, ech souz (ech hu gesiess)

zielen: ech zielen, du ziels, hien zielt, ech hu gezielt
zilen: ech zilen, du ziils, hien ziilt, ech hu geziilt
zillen: ech zillen, du zills, hien zillt, ech hu gezillt

spieren: ech spieren, du spiers, hie spiert, ech hu gespuert
spueren: ech spueren, du spuers, hie spuert, ech hu gespuert

DEN IMPARFAIT AN DE CONDITIONNEL

BEISPILLER

Ech kéim séier an ech géing dat séier maachen
a géif der hëllefen, wann ech Zäit hätt.

Mir louchen um Canapée an haten eis just gesat, wéi hie koum.

Ech kéim = ech géif kommen = ech géing kommen

Mir louchen um Canapée = mir haten eis op de Canapée geluecht

Et ginn dacks verschidde Forme vum Imparfait an/oder vum Conditionnel, ouni Ënnerscheid an der Bedeitung.

D'PRINZIPIEN

Verschidde Verben hunn eng eege Form fir den Imparfait an/oder de Conditionnel, déi dacks mat den Diphthongen <éi> oder <ou> forméiert ginn an déi d'Reegele vun der Verdoppelung, oder net, an och déi vum <i> virum <r> respektéieren, wéi bei: ech sëtzen – ech souz, ech sinn – ech wier:

<i>hunn:</i>	<i>ech hat</i>	<i>ech hätt</i>
<i>sinn:</i>	<i>ech war</i>	<i>ech wier</i>
<i>bleiwen:</i>	<i>ech blouf</i>	<i>ech bléif</i>
<i>brauchen:</i>		<i>ech bräicht</i>
<i>doen = dinn:</i>	<i>ech doun</i>	<i>ech déing</i>
<i>ginn:</i>	<i>ech gouf</i>	<i>ech géif</i>
<i>goen:</i>	<i>ech goun</i>	<i>ech géing</i>
<i>hänken:</i>	<i>ech houn</i>	<i>ech héing</i>
<i>kënnen:</i>	<i>ech konnt</i>	<i>ech kéint</i>
<i>kommen:</i>	<i>ech koum</i>	<i>ech kéim</i>
<i>leien:</i>	<i>ech louch (loun)</i>	<i>ech léich</i>
<i>mussen:</i>		<i>ech misst</i>
<i>sëtzen:</i>	<i>ech souz</i>	<i>ech séiz</i>
<i>soen:</i>	<i>ech sot</i>	
<i>sollen:</i>	<i>ech sollt</i>	
<i>stoen:</i>	<i>ech stoun</i>	<i>ech stéing</i>
<i>wëllen:</i>	<i>ech wollt</i>	<i>ech wéilt</i>
<i>wëssen:</i>	<i>ech wousst</i>	<i>ech wéisst</i>

Wa keng Form fir den Imparfait do ass, da gëtt de Participe passé geholl, mat den Hëllefverben „hunn“ oder „sinn“, jee no Verb. Et gëtt meeschtens keen Ënnerscheed am sproochleche Gebrauch vun Imparfait a Passé composé.

Verschiede Formen si vereelt a gi kaum nach gebraucht:

maachen, ech mouch, ech méich, iessen, ech ous, ech éiss,

Et ginn och regional Ënnerscheeder:

ech géing = ech ging, ech géif = ech giff

De Conditionnel ka mat zwee Hëllefverben gebilt ginn, ouni en Ënnerscheed am Sënn: <géif, géifen> vum Verb <ginn> oder <géing, géingen> vum Verb <goen>:

ech géif kommen, ech géing kommen, ech kéim

mir kéimen, mir géinge gär kommen, mir géife gär kommen

De Conditionnel kënnt no <wann> an och no <wéi wann>, a bei der indirekter Ried:

E mécht, wéi wann e mech net géif kennen.

Wann dat wouer wier, da géif ech menger Wee goen.

Hie seet, et géif schneien dobaussen.

Mat <hätt> gëtt e Wonsch ausgedréckt:

Ech hätten gär e Pättchen, wann ech gelift.

D'Hëllefverb <wäerten> dréckt e Wonsch aus, en Zweifel oder eng Menace, et kritt ëmmer en <ä>:

Ech wäert dir et soen!

Du wäerts jo kommen?

Dat wäert jo alt klappen.

DÉI FRANSÉISCH WIERDER

BEISPILLER

Ech hu mer e chicke Bijou kaaft, fir an den Theater ze goen.
Mäin eprouvéierte Portmonni huet e seriöse Schock kritt.

Verschiede Wieder gi wéi am Franséische geschriwwen a kënnen
eng lëtzebuergesch Endung kréien. Aner Wieder hunn eng
lëtzebuergesch Schreifweis kritt. Dacks ass béides méiglech.

**FIR EN ZIWWI ZE
MAACHEN, MUSS EEN EN
HUES HUNN.'**

D'PRINZIPIEN

Déi franséisch Wieder sinn ënnerschiddlech gutt an d'Lëtzebuergesch
integréiert. Verschiede franséisch Wieder ginn onverännert iwwerholl,
mee Substantive gi grouss geschriwwen:

Besoin, Bijou, Dictionnaire, Congé, Ficelle, Soupçon, Poubelle, Trottoir

Aner franséisch Wieder kréien eng lëtzebuergesch Endung drugehaang:

*Chamber, Coiffer, Combel, soupçonnières, Natioun, Member,
Timber, Ensembl*

Da ginn et franséisch Wieder, déi ganz agebiergert sinn:

*Bëtong, Tëlee, Vëlo, Fritten, Jelli, Zooss, Zoossiss, Kaffi, Rampli,
Kalzong, Klautjen, Pressessioun, Giraff, Schock, prett sinn, mee*

Dacks huet een d'Wiel:

Pompjee / Pompier, Keessjee / Caissier, schick / chic, Annexe / Annex

Den Accent aigu um <é> bleift, wann en hannen am Wuert steet:

Musée, Congé, Lycée

Den Accent aigu um <é> vir am Wuert gëtt ewechgelooss,
mee den <e> gëtt net verduebelt:

Debat, Decisioun, reell, Reunioun, Echec

Bei Expressiounen, déi ganz iwwerholl ginn, bleift den Accent aigu:
En Délit de grande vitesse

Den Accent grave an den Hittche bleiwen:
*Barrière, Succès, Progrès, Boîte, Enquête, enquêtéieren, Gêne (mee: genéieren),
 Piqûre*

Zesummegegate Begrëffer ginn tel quel iwwerholl:
d'Assemblée générale, e Chargé de cours

Gemëscht zesummegegate Begrëffer gi mat Bindestréch geschriwwen;
 wann en <s> wéinst der Aussprooch derbäi kënn, gëtt deen un d'Wuert
 ugehaang:
Saumon-fumés-Schnittchen, Lycées-Direkter, Sécurité-sociales-Kaart

Bei Adjektive maache mer eng lëtzebuergesch Endung drun, wann et
 néideg ass:
*e chicke Schal, e chict Kleed, eng charmant Dame, e beigen Hutt, e beigë
 Mantel, eng beige Jupp, e beiget Hiem, en efficacet Mëttel*

Bei internationale Wierder orientéiere mer äis éischter um Däitschen:
Hotel, Theater, Diplom, Thermometer, Delfin, Foto

E

FLIGER

ASS EN

AVION

A

MOI EN

HEESCHT

BONJOUR

DËPPEGÉISSER.

D'GELD REGÉIERT D'WELT. 2012

DE PLURAL VU FRANSÉISCHE WIERDER

BEISPILLER

Hei ass Chancëgläichheet, jiddwereen huet déiselwecht Chancen
an all Servicer an Administratiounen hale sech drun.

D'Enseignanteë gi wéi d'Enseignantë bezuelt,
Clientë wéi Clientë si wëllkomm.

Ech hu Saumon-fumés-Schnittercher mat Petit-beurré
giess a verschidde Juse gedronk.

Meng Schong hunn déi schéi Faarf bordeaux; ech gi gär mat menge
bordoosse Schong d'Cités-Promenadë vun de grouse Stied maachen.

D'Accent-aiguë gi meeschtens net geschriwwen,
mee d'Accent-gravë gi geschriwwen.

Den **<en>**, **<er>** oder **just en <n>**, **<r>** fir de Plural
gëtt ugehaang; den Trema (<è>) kënnt,
fir Verwiesselungen auszeschléissen.

Zesummegesate Wieder gi mat **Bindestréch** geschriwwen.

D'PRINZIPIEN

Mir hänke meeschtens déi lëtzebuergesch Endung einfach
un de franséische Singular drun:

*Abusen, Camionen, Dossieren, Projeten, Jusen, Bouqueten,
Devisen (Plural vun Devis), Couren (um Gericht), Coursen (an der Schoul)*

Wann de Singular mat <e> ophält, kënnt meeschtens einfach <n> drun;
wann da wéinst der n-Reegel deem <n> ewechfält, da kënnt hannen <è>,
wéinst der Betounung a fir datt et keng Verwiesselung gëtt:

*d'Poubellen, d'Poubellë fëllen; eng Poubelle fëllen, Chancëgläichheet,
Kopië maachen, an d'Annexë goen, d'Avenuë vu Paräis, d'Toilettë botzen*

Wann de Singular mat <ée> ophält, kënnt <èn> drun:

Muséeën, Lycéeën, Employéeën

Och wann een eppes ka verwiesselen, gëtt am Plural un den <e> hannen den <ën> ugehaang:

Eng Enseignante, Enseignanteën, am Ënnerscheid zu:

en Enseignant, Enseignanten

Mir hunn Enseignanteë gesicht an Enseignantë fonnt

Eng Cliente, Clienteën

Eng Devise, Deviseën

Eng Chargée, Chargéeën; mir hu Chargéeë gesicht a Chargéeë fonnt

Hanne gëtt dacks de Konsonant verduebelt:

Cricken, Flicken, Agraffen, Finallen, Hoteller, Dammen, Sardinnen, Equippen, Courssen

Bei verschiddene Wierder gëtt am Plural, oder an der Deklinatioun, déi lëtzebuergesch Form geholl:

ee Coup, vill Ki, een Tour lafen, zwee Tier lafen (mee: den Auto kënnt op Touren), meng Schong hunn d'Faarf bordeaux, mat menge bordoosse Schong

De Plural vun zesummegegate franséische Wierder, oder franséisch-lëtzebuergesch Kombinatiounen gëtt ëmmer mat Trait d'union geschriwwen, och wann am Franséischen (an also och am lëtzebuergesche Singular) kee steet.

Den <s> fir de franséische Plural gëtt net geschriwwen; et kënnt just dann en <s>, wann d'Aussprooch et verlaangt:

d'Saumon-fumés-Schnittercher, d'Lycées-Direkteren, d'Sens-uniquen,

d'Comités-Memberen;

d'Chargé-de-coursen, ee Chargé de cours; d'Comité-directeuren, ee Comité directeur;

en huet a vill Assemblée-généralë misse goen; eng Assemblée générale.

Bei englesche Wierder gëtt no deeneselwechte Prinzipie gekuckt:

Club, Clibb, Clippercher;

Slip, Slippen;

Football, Futtball, Fussball, Foussball

DEN APOSTROPH, DEN S, N, T ODER EM, DÉI VERBANNEN

BEISPILLER

't ass kal, da's awer net schlëmm, kënn's d'iesse bei eis?

De Mupp sëtzt **ënnert** engem Dësch an d'Kaz **widdert** engem Schaf.

Wann s de n e baussent dem Haus gesäis, da frees de n en,
ob s de n e kanns mathuelen a wat fir en Auto s de solls huelen.

Den **Apostroph** steet fir e Buschtaf, deen ewechfällt.

Den <n> oder den <s>, déi verbannen, sti fir sech eleng.

Bei baussen, ënner, hanner, widder, kann en **<t>** ugehaang ginn.

**'T ASS, FIR ZE VRECKEN.
'T ASS, FIR HAART ZE
LAACHEN. ***

D'PRINZIPIEN

Den Apostroph steet beim bestëmmten Artikel, bei weiblechen
a sächleche Substantiven, an am Plural:

d'Aarbecht, d'Fra, d'Haus, d'Saach, d'Männer

An der Ëmgangssprooch, déi siele geschriwwen gëtt, ersetzt den Apostroph
ee Buschstaf oder méi Buschstafen, déi ewechfalen.

hues d'et gesinn, kënn's d'essen, fir dat z'erliewen. Hues de s'all gesinn?

't ass kal, 't geet, 't muss sinn, da's awer schéin

E Verbindungs-s oder -n steet eleng.

*Datt s du et weess, deem s du et sees, ob s de kënns, wann s de wëlls,
wat fir e Brëll s de ophues.*

Hues de n e kannt?

Amplaz: Hues du e kannt?

Wéi se n e gesinn hunn, hunn se n em Moie gesot (oder hunn s'em Moie gesot).

Amplaz: Wéi si e gesinn hunn, hu si him Moie gesot.

Wann s de n e gesäis, frees de n en, ob s de n e kanns mathuelen.

Amplaz: Wann s du hie gesäis, frees du en, ob s du e kanns mathuelen.

Mee et dierf een de Verbindungs-s net verwiessle mat engem <s>, deen um Wuert drunhänkt:

Wéi béis de bass! Weess de, wéi eng Box en huet? Wëlls d'eppes ?

Do iers de dech, ier s de dech ëmsinn hues.

Bei bannen, baussen, ënner, hanner, niesen, iwwer, téschen, uechter, widder kann en <t> ugehaang ginn:

baussent der Stad, bannent dem Haus, ënnert dem Dësch,

hannert dem Bam, widdert dem Schaf

Beim Schwätzen gëtt dacks zesumme gezunn:

ënnerem Dësch, hannerem Bam, widderem Schaf

WEESS DE WÉI?

S|C|H|R|E|I|W|E|N.lu

